

GLOPPEN KOMMUNE
Grandavegen 9
6823 SANDANE

Att. Beate Kornberg

Fråsegn til utkast til Kommuneplan for Gloppen 2020 - 2030 - Arealdelen

Vi viser til oversending mottatt her 28.10.20 om høyring av forslag til arealdel. Vi viser òg til førespurnad om utsett frist til 25.01.2021.

Bakgrunn for saka

Kommunen sin samfunnsdel vart vedtatt i 2018. I 2018 starta og arbeidet med full revisjon av arealdelen opp, og planprogram for arbeidet vart vedtatt i april 2018. Arealdelen skal syne samanhengen mellom ønska samfunnsutvikling og framtidig arealbruk, gjennom føringar for hovudtrekk i kommunen si arealdisponering. Gjeldande arealdel er 10 år gamal, og vart vedtatt etter gamal plan- og bygningslov frå 1985. Det er derfor behov for ei full oppdatering av planen. Planprogrammet til arealdelen vart vedtatt i april 2018. Utkast til arealdel samsvarer i stor grad med prosessen, innhaldet og framdriftsplanen som vart skissert i planprogrammet. I løpet av planprosessen har kommunen løfta fram problemstillingar knytt til arbeidet med arealdelen i regionalt planforum. Det ser vi som svært positivt.

Utviklingsplan for Vestland (regional planstrategi)

Utviklingsplan for Vestland vart vedtatt i fylkestinget 29.09.2020. Planen set strategisk retning for utviklinga i fylket dei neste fire åra, og byggjer på FN sine berekraftsmål. Utviklingsplanen har fire overordna mål:

1. Vestland som det leiande verdiskapingsfylket og nasjonal pådrivar for eit regionalisert og desentralisert Noreg.
2. Klima og miljø som premiss for samfunnsutvikling.
3. Lokalsamfunn som ramme for kvardagsliv i heile Vestland.
4. Like moglegheiter til å delta i verdiskaping.

Planstrategi for Gloppen 2020-2024

I planstrategien til Gloppen, kap. 3 går det fram følgjende utfordringar samla under fire hovudtema:

1. Klimaomstilling

Under klimaomstilling er det peika på klimagassreduksjon, og at Gloppen skal vera eit lågutsleppssamfunn i 2030. Landbruket er ei stor og viktig næring, og det skal vere fokus på klimavenlege driftsformer og klimasmart matproduksjon i landbruket. Vidare er Gloppen ein spreiddbygd kommune og vegtransport utgjør ei stor kjelde til utslepp. Fokus på infrastrukturutbetringar med vekt på tilrettelegging for mjuke trafikkantar er eit mål. Vidare er naturmangfald løfta fram i denne samanhengen, og fokus på varsemnd med nye utbyggingsområde og gjenbruk/ombruk av areal.

2. Sosialt bærekraftige lokalsamfunn

Tilrettelegging for eit variert bustadtilbod i ulike prisklassar og gode aldersblanda møteplassar (generasjonsmøteplassar) er viktig. Vidare at bustadområde og møteplassar er tilgjengelege, universelt utforma. Det er peika på utfordringa med at gang- og sykkelvegnettet er lite utbygd noko som gir redusert tilgjenge for mjuke trafikkantar.

3. Sunn økonomi, demografi og folketalsvekst

Skeiv aldersfordeling, fråflytting og spreidd busetnad er trekt fram som utfordringar under dette tema. Attraktive arbeidsplassar, kommunikasjon, nok og varierte bustader og bustadmiljø er viktige faktorar.

4. Nytenkjande næringsliv og attraktive arbeidsplassar

Fokus her er klimagassreduksjon i næringslivet samstundes som ein aukar verdiskapinga og sikrar sysselsetjing. Utvikling av grønt reiseliv er peika på. Utgangspunktet er store tilgjengelege naturområde, eit rikt kulturliv og mange lokalmatprodusentar.

Vurderingar

Vestland fylkeskommune vurderer kommuneplanens arealdel ut i frå mål og strategiar i Utviklingsplan for Vestland, fylkeskommunen sitt sektoransvar og målsettingar i regionale planar. I tillegg vår fråsegn til oppstart og planprogram 22.03.2018. For kommunane i Sogn og Fjordane og kommunane i Hordaland gjeld dei vedtekne regionale planane fram til desse vert avløyst av nye planar i Vestland.

For utfyllande planfaglege råd viser vi til internettsidene våre:

www.vestlandfylke.no/planlegging/kommunal-planretteiing

Planfagleg

Vårt inntrykk er at plansystemet i kommunen er kopla godt saman. Dei overordna planane vil med revisjon av arealdelen vera oppdaterte og godt eigna som styringsverktøy for ønska utvikling i kommunen. Samfunnsdelen frå 2018 gir under punkt 4.1 føringar for arealdelen. Desse føringane er ikkje veldig konkrete, men omhandlar m.a. : klima, miljø og beredskap - med hovudvekt på omsyn til fare ved byggeområde, infrastruktur - med fokus på kartlegging og tilrettelegging for gang- og sykkelveggar mellom bustadområde og skular/ arbeidsplassar, og infrastruktur knytt til friluftsliv (p-plassar, vegar, m.m.), tettstadutvikling - å utvikle kompakte tettstader som reduserer transportbehov og legg til rette for klima- og miljøvennlige transportformer, fortetta bustadutvikling, høg arealutnytting og transformasjon. Uformelle møteplassar med universell utforming, for folk i alle aldrar og tilretteleggast for fleirbruk. Bustad- og hytteutvikling - fremje ei bustadutvikling i tråd med vedteken BPHP. Revurdere hytteområde avsett i gjeldande arealplan, og status for stølsområda. Næringsareal - vurdere behovet for nye næringsareal

Vår vurdering er at føringane frå samfunnsdelen er vurdert og inkludert på ein i hovudsak god måte i utkastet til arealdel, med nokre unntak som vi kjem attende til.

Konsekvensutgreiing og plankart

Konsekvensutgreiinga (KU) er på 72 sider. Den er oversiktleig og inneheld relevante utgreiingstema, inkludert vurdering av ROS. Kwart område har ei samla vurdering med ein konklusjon og ei tilråding. Det er i hovudsak god samheng mellom det som vert tilrådd og det som viser att i plankart og føresegner. Til slutt i KU'en er det ei samla vurdering av konsekvensar av planen.

Plankartet kunne med fordel vore digitalt tilgjengeleg. Det er ikkje alle føremål som er tydeleg lesbare i PDF-versjonen. Dette har vi også gitt kommunen tilbakemelding om tidlegare i høyringsprosessen.

Kunnskapsgrunnlag

Det føreligg eit oppdatert kunnskapsmateriale til arbeidet med arealdelen, noko som er med på å gi eit godt grunnlag for vurderingane i planen. I følgje planomtalen omfattar dette:

Vedlegg til plankartet:

- Temakart - avgrensing av tettstadane Sandane, Reed og Byrkjelo
- Temakart - reell gang- og sykkelavstand til barnehage/skule (15 min. gange/ 15 min. sykkel)
- Temakart - kjerneområde landbruk 2020 - vert vedteke i 2020
- Temakart - kartlegging og verdsetting av viktige friluftslivsområde - vert vedteke i 2020
- Gjennomgang av gjeldande reguleringsplanar

Vedlegg til planomtale:

- Status bustadareal avsett i gjeldande arealdel og vedtekne reguleringsplanar i planperioden 2009 - 2020.
- Analyse bustadbehov 2020 - folketalsutvikling, bustadreserve m.m.
- Kategorisering av støylar i Gloppen 2020 - To dokument

- Forvaltning av strandsone langs sjø og vassdrag 2020
- Overordna ROS - analyse Gloppen kommune vedteken februar 2020

Medverknad

Prosesen kring medverknad verkar å vere gjennomført på ein god måte, i hovudsak i tråd med planprogrammet. Når det gjeld barnetråkk registreringane saknar vi at dei ligg på saka, og vi stiller spørsmål til korleis desse registreringane er følgt opp i planarbeidet, ev. korleis det skal følgjast opp vidare.

Klima og naturmangfald

Kommunen har inkludert klimautfordringane på ein god måte i sakstilfanget, og med ei brei tilnærming som inkluderer både klimatilpassing og utsleppsreduksjon. I konsekvensutgreiinga er det inkludert vurdering av forureining (klimagass og anna utslipp til luft, jord, og vann), og eit eige vurderingstema naturmangfald. Dette er ein måte å sjå tiltaka i samheng med utslepp og biologiske verdiar.

I føresegnene vil vi oppmode om å legge til føresegner som stimulerer til utsleppsreduksjon og tilrettelegging for bruk av nullutsleppsalternativ og energieffektivisering. Dette kan mellom anna skje gjennom føresegner knytt til parkering (§3.3. Krav til infrastruktur, Parkering). Her saknar vi krav om tilrettelegging for nullutsleppsbilar.

I kap 4.3 i statlege retningslinjer for klima- energiplanlegging og klimatilpassing står det: «Spesielt våtmarker, myrer, elvebredder og skog som kan dempe effektene av klimaendringar er viktige å ivareta i arealplanlegginga. Forvaltning av skog og jord kan også bidra med forsynde og oppretthaldende tjenester som er viktige å ivareta.»

Konsekvensutgreiinga gjer ei vurdering av kva konsekvensar tiltaka har for utslepp av klimagassar. Ein god del av områda som er konsekvensutgreidd har tilrådinga: «Krav til utslepp må sikrast gjennom regulering». Vi føreset at dette vert følgt opp i detaljreguleringa av områda.

Stadutvikling

Statlege planretningslinjer legg sterke føringar for kommunane om å utvikle kompakte tettstader som reduserer transportbehov og legg til rette for klima- og miljøvennlege transportformer. Vi viser òg til strategi for tettstadutvikling og senterstruktur, 2018, som skal gi sterkare bu-, arbeids-, og seviceregionar (BAS) med meir attraktive tettstader som utfyller og styrkar kvarandre. I tettstadstrategien er det retningslinjer for utvikling av attraktive tettstadar, attraktive bustadar og sterkare bustad-, arbeids- og serviceregionar. I planomtalen er det framheva at vidare utvikling av tettstadane i Gloppen skal bygge på prinsipp om å utvikle kompakte tettstader som reduserer transportbehov, og også ha det som føring i utvikling av gode nærmiljø i grendene. I kommuneplanen sin samfunnsdel og planprogram for arealdelen er det vedteke fleire arealstrategiar for tettstadutviklinga i Gloppen:

- I tettstadane skal det leggjast til rette for fortetta bustadutvikling, høg arealutnytting og transformasjon.
- Tettstadane skal utviklast på gåande og syklande sine premisser. Gode trafikale løysingar gjennom sentrum, og samhengane gang- og sykkeltrasear mellom bustadområde, barnehage, skule og arbeidsplassar i tilknytning til og inn imot tettstadane.
- Sikre ei heilskapleg utvikling av Sandane sentrum som ein fjordlandsby, gjennom samskaping med grunneigarar, næringar i sentrum og regionale aktørar. Vidare utvikling av tettstaden skal ha fokus på den unike koplinga mot fjorden.
- Gjennom ny sentrumsplan sette av areal til framtidsretta næringsutvikling i sentrum, i kombinasjon med bustader og nye møteplassar.
- Sette av areal til uformelle møteplassar i tettstadane våre. Møteplassane skal ha universell utforming, kunne brukast av folk i alle aldrar og tilretteleggast for fleirbruk. Sandane er kommunesenter og den største tettstaden i Gloppen kommune, og utgjer ein av fire viktige tettstadar med kvart sitt særpreg i Nordfjordregionen (omtalt som fleirkjernestruktur i strategiplan for Nordfjordrådet).

Utvikling av gode lokalmiljø og stadar i Gloppen har fått eit tydeleg fokus gjennom planomtale, KU-vurderingar av ulike utbyggingsføremål og gjennom planføresegner for bustadføremål, spreidd busetjing, universelt utforma leikeareal og generasjonsmøteplassar og tilrettelegging for gåande og syklande.

Vi viser til gjeldande planføresegn for handel for gamle Sogn og Fjordane. Føresegna har betydning for kvar ein kan etablere nytt bruksareal for handel. Kapittel 1.3 omhandlar lokalisering av handel. Her står det m.a. at: «Avgrensing av sentrumsområde skal vere fastsett i gjeldande plankart til kommuneplanen sin arealdel, eller etter ei planfagleg vurdering kan ein avgrense sentrumsområde i områdereguleringsplan som dekkjer heile sentrum.»

I planomtalen står det at det som vedlegg til plankartet skal vere eit temakart som syner avgrensing av tettstadane Sandane, Reed og Byrkjelo. Vi kan ikkje sjå å ha mottatt dette vedlegget.

Avgrensing av sentrum kan løysast ved å markera sentrum (ved ei linje eller skravur) i eit kartutsnitt som er gjort juridisk bindande til arealdelen ved føresegner. Dei generelle føresegnene i § 11-9, nr. 5 seier m.a.:

*«Kommunen kan uavhengig av arealformål vedta bestemmelser til kommuneplanens arealdel om:
... byggegrenser, utbyggingsvolum og funksjonskrav, herunder om universell utforming, leke-, ute- og oppholdsplasser, skilt og reklame, parkering, frikjøp av parkeringsplasser etter § 28-7 og utnytting av boligmassen etter § 31-6»*

Altså ein illustrasjon av «byggegrensene» for sentrum.

Frå rettleiaren til kart- og planforskrifta (med endringar seinast 1. mars 2018):

Om § 9 bokstav b: Planbestemmelsene kan suppleres med vedlegg eller illustrasjoner. Vedlegg og illustrasjoner kan gjøres bindende gjennom bestemmelse. For at et vedlegg eller en illustrasjon skal bli bindende, må det ha vært en del av materialet som ble sendt på høring, og vedtatt av kommunestyret. Juridiske illustrasjoner til planbestemmelser skal alltid ha en henvisning til vedkommende bestemmelse. Planbestemmelsene, sammen med juridisk bindende vedlegg og illustrasjoner er like sentrale elementer i en arealplan som plankart, og skal følgelig ligge i kommunens planregister, jf. § 12.

Om kommunen ikkje har fastsett sentrumsavgrensing i kommuneplanen sin arealdel, eller områdereguleringsplan som dekkjer heile sentrum, vil det bety at den maksimale utstrekninga for kommunesenteret Sandane vil vere 500 meter frå ytterkant til ytterkant.

Folkehelse

Av planomtalen går det fram at omsynet til barn og unge, folkehelse, miljø og eit klima i endring er gjennomgåande for samfunnsdelen, og skal vere det også for arealdelen. Vi vil rosa kommunen for å ha fokus på tilrettelegging for betre tilgjenge for gåande og syklende, og at dette også er sikra gjennom føresegnene. Vidare er det fokusert på tilrettelegging for møteplassar på tvers av generasjonar, og det er lagt føringar som sikrar kvalitet og opparbeiding av desse før det vert gjeve bruksløyve til nye bustader.

Landbruk

Fagлага i landbruket, til dømes bondelag og skogeigarlaget, har vore medverkande i arbeidet med å sikre verdifulle jordbruksområde i arealdelen. Kommunen har oppdatert kunnskapsgrunnlaget «kjerneområde landbruk» (2020), som ligg til grunn for arealdelen. I KU er det gjort vurdering av temaet: sikring av jordressurs (jordvern). I samla vurdering av alle utgreia utbyggingsområde er det konkludert med at jordbruksområde som er berørt av utbygging i all hovudsak ligg inneklemt og i tilknytning til eksisterande byggeområde og infrastruktur. Det er lagt vekt på å unngå å dele opp større samanhengande, fulldyrka jordbruksområde i tråd med oppdatert temakart for kjerneområde landbruk.

Vassforvaltning

Godt vassmiljø er viktig både for livet i vatnet, for drikkevassforsyninga, for matproduksjon og for rekreasjon og friluftsliv. Dei kommunale planane er viktige for korleis kommunen løyser sine oppgåver på vassmiljøområdet. Miljømåla i vassforskrifta (2006) seier mellom anna at alt vatn i utgangspunktet skal ha god tilstand. I dei regionale vassforvaltingsplanane er det sett miljømål for alle elver, innsjøar, kystvatn og grunnvatn i Noreg. Sikring av vassmiljø jf. vassforskrift og regional plan for vassmiljø er etter det vi kan sjå ikkje omtala i planomtale eller føresegner. Vi vil tilrå følgjande:

- Under 1.5.3 *Gloppen som ein del av ein større region* må Regional plan for vassforvaltning 2016-2021 og 2022-2027 tilføyast. Gjeldande vassforvaltningsplanar og tiltaksprogram for

Sogn og Fjordane og Hordaland gjeld for 2016 -2021. Desse planane vert no revidert og vil gjelde for Vestland vassregion 2022 -2027.

- Føresegnene 4.8 *Bruk og vern av sjø og vassdrag, med tilhøyrande strandsone* inneheld 3 punkt om bruk, men ikkje noko om vern. Vi tilrår at det vert inkludert følgjande tekst til punktet: *Alle tiltak skal planleggast og gjennomførast slik at dei bidreg til å oppnå miljømål for vatnførekomstar i samsvar med den regionale vassforvaltningsplanen.*
- Planen bør omtale korleis planlegging av tiltak skal ivareta overflatevatn og grunnvatn slik at tilstanden ikkje blir svekka og slik at tiltaka bidrar til å nå miljømåla etter Regional vassforvaltningsplan og tiltaksprogram.

Akvakultur, sjøareal

Vi registrerer at Gloppen kommune ikkje har fokus på sjøareala i kommuneplanen sin arealdel 2020-2030, som no er ute på høyring.

I planprogrammet for kommuneplan er det i kapittel 4.4. Næringsareal, nemnd at det skal avklarast behov for areal i sjø, og areal på land til evt landbasert havbruksnæring. Denne behovsavklaringa finn vi ikkje i planomtalen til arealdelen, men føresett at kommunen har gjort ei vurdering.

Samordna bustad-, areal- og transportplanlegging (BATP)

Fylkeskommunen viser til dei nasjonale måla som er nedfelt i Statlege planretningslinjer for samordna bustad, areal- og transportplanlegging. Føremålet er at planlegging av utbyggingsområde og transportsystem skal legge til rette for mest mogleg effektiv og miljøvennleg transport. Nasjonale målsettingar er innarbeid i regionale styringsdokument som til dømes Strategi for tettstadutvikling og senterstruktur for Sogn og Fjordane, og Regional transportplan for Sogn og Fjordane.

Gloppen er ein distriktskommune, der det denne planperioden (2009-2020) er blitt oppført 136 nye einebustadar, 72 nye tomannsbustadar og 68 nye rekkehusbustadar/firemannsbustadar. 76% av dei nye einebustadane, og nær alle nye tomannsbustadar og firemannsbustadar, er oppført i tettbygde strøk (jf. SSB sin definisjon på tettstad).

I vedlagt analyse av bustadbehovet (2020) vert det konkludert med at det er naudsynt i planlegging av nye bustadområde, i større grad å legge til rette for å auke talet mindre bustader og bustader med universell utforming, også i område der Gloppen tradisjonelt har hatt berre einebustader. Det må vere fokus meir på å bygge rett enn på tal ledige bustader og tomter over alt. Det betyr at i planlegging av nye bustadområde, i større grad legg til rette for å auke talet mindre bustader og bustader med universell utforming, også i område der det tradisjonelt har vore berre einebustader. Vidare ser ein at det er behov for å fokusere meir på å skape gode og berekraftige nærmiljø med gode møteplassar, der det i større grad vert kombinert konsentrert utbygging med einebustader. Dette gjer det mogleg for fleire å bli buande i sitt nærmiljø, men samtidig kunne byte bustad etter endra behov. Fylkeskommunen meiner dette er gode vurderingar som bygger opp om nasjonale, regionale og lokale mål knytt til m.a. berekraftige lokalsamfunn, klima og folkehelse.

Arealstrategiar i kommunen sin gjeldande bustadpolitiske handlingsplan er i tråd med mål i BATP:

1. Nye bustadfelt bør lokaliserast i nærleiken av barnehage og/eller skule for å legge til rette for at fleire barn og unge kan gå/sykle til barnehage/skule.
2. Det skal tilstrebast at nye kommunale bustader og utbyggingsområde vert lokalisert slik at det samla transportbehovet vert avgrensa og bilbruken vert redusert.
3. Behov for gang- og sykkelveggar skal vere ein del av vurderinga av ulike område, og vi skal arbeide for samanhengande gang- og sykkelveggar mellom bustadområde, barnehage, skule og arbeidsplassar.
4. Ved etablering av nye bustadfelt, skal det leggjast til rette for eit godt kollektivtilbod.

Dette er òg i samsvar med mål og strategiar i Utviklingsplan for Vestland, som står opp under ei berekraftig utvikling.

Veg og infrastruktur

I føresegnene pkt. 3.3.3 vert det visst til at kommunalteknisk veg og gatenorm for Gloppen kommune skal nyttast ved endring av og oppretting av ny veg. Denne norma er ikkje lagt ved høyringa og er ikkje tilgjengeleg på nettsidene til kommunen. Kva denne norma inneber er difor noko uklart. I føresegnene bør det komme fram at vegnormalane i handbok N100 om «Veg- og gateutforming» er gjeldande for all offentleg veg, og eventuelle fråvik frå N100 skal vere godkjend av vegeigar før detaljreguleringsplan vert lagt ut på offentleg ettersyn og høyring.

Elles er Gloppen kommune opptatt av å legge til rette for fortetting og utviding av eksisterande byggefelt, og å legge til rette for at fleire skal kunne gå og sykle i kvardagen. Det er positivt.

Ved etablering av ny bustadområde, eller store utvidingar av eksisterande, må kommunen ha fokus på trygg skuleveg. Det bør difor stillast rekkjefølgjekrav om tilkomst på anten fortau eller gang- og sykkelveg og trygge kryssingspunkt for mjuke trafikantar. Dette gjeld også skuleveg mellom bustad og busstopp ved oppføring av bustad i LNF-spreidd. I denne samanheng er det naturleg å vise til «Plan for veg og trafiktrygging 2017 - 2024» og at denne vert revidert jamnleg.

Når det gjeld parkering kan det stillast større krav til tal sykkelparkeringsplassar for næringsareal og offentleg/privat tenesteyting. Det må vere lettvindt og leggest godt til rette for at det skal bli attraktivt å sykle også til desse stadane.

Mobilitet og kollektiv

Vi viser til dei nasjonale måla som er nedfelt i Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging som vart vedteken i 2014. Hensikta er at planlegging av utbyggingsområder og transportsystem skal legge til rette for mest mogleg effektiv og miljøvennleg transport slik at transportbehova kan reduserast. Høyringsutkastet til ny KPA for Gloppen kommune legg stor vekt på fortetting rundt eksisterande tettstader. Dette er i tråd med nasjonale og regionale retningslinjer og sentralt i arbeidet med å redusere transportbehov og gjere kollektiv, sykkel og gange til reelle transportmiddel. Spreidd busetnad gjer det ressurskrevjande å etablere eit rasjonelt og effektivt kollektivtilbod, samt eit trygt gang- og sykkeltilbod til viktige målpunkt.

LNF og retningslinjer for dispensasjonshandsaming, LNF spreidd busetnad og LNF spreidd fritidsbustad

LNF

I planomtalen går det fram at erfaringar med areal sett av til LNF bustad- og hyttebygging ikkje alltid treff godt. Dei fleste som ønskjer å busette seg meir spreidd, ønskjer å bu i området der dei har vakse opp, i attraktive område dei kjenner til eller nær andre kjente. kommunen ønskjer å imøtekomme dette ved å laga føreseielege retningslinjer for dispensasjonspraksis i LNF-område, då dei ser at dispensasjonar på grunnlag av ovanfor nemnde truleg fortsatt vil koma. Vi meiner det er fornuftig at kommunen gjer vurderingar kring eigen dispensasjonspraksis, og tek grep for å sikra meir føreseieleg handsaming av dispensasjonssøknadane. Vi meiner likevel at retningslinjene bør trekkast ut frå planføresegnene, gjerne som vedlegg til dei. Å leggja retningslinjene i føresegnene til planen gir eit bilete at dispensasjonspraksisen er ein del av arealdelen til kommunen når det gjeld LNF-område, noko vi meiner kan vere eit uheldig signal.

Gloppen kommune har store område avsett til LNF. Det står i planomtalen pkt. 4.3.3. at det er lagt inn avgrensing av område der det ut frå overordna vurderingar bør kunne vurderast gitt dispensasjon for nærmare angitt spreidd busetting. Områda er avgrensa med føresegner og det er omfattande retningslinjer for dispensasjon i kommuneplanen. Vi kan ikkje sjå at det er lagt inn føringar i plankart eller føresegner på kva område det er aktuelt å vurdere dispensasjonssøknader for. Vi tolkar det derfor slik at det kan søkast dispensasjon for spreidd busetting innafor alle LNF-areal.

Det er viktig at kommunen har fokus på totalbelastninga/verknadane av dispensasjonspraksisen over tid. Retningslinjene for handsaming av dispensasjonssøknader gjeld for alle LNF områda i kommunen, og kan gi utfordringar med å halde oversikt over totalbiletet i utbygginga.

Vi stiller spørsmål til at det ikkje er differensiert meir mellom føremåla bustad og fritidsbustad i vurderingar og føringar i planomtale, føresegner og retningslinjer. Kva område eignar seg best til bustadføremål og kva område er best til fritidsføremål. Korleis vurderer ein dispensasjonssøknader knytt til ev. prioritering mellom desse føremåla. Skal nokre område forbeholdast bustad ut ifrå attraktivitet, infrastruktur, nærleik til viktige målpunkt, m.v.

LNF-Spreidd: Areal for spreidd bustad

Føresegnene, kap. 4.5 omhandlar LNF-Spreidd: Areal for spreidd bustad. I utkast til planføresegner opnar arealdelen for utbygging av LNF-spreidd bustad. Desse areala gir føreseielege råmer for utbygginga, og omfanget er avgrensa gjennom planføresegnene. Områda som er avsett til LNF spreidd busetting er vurdert ut frå plassering i terreng, nærleik til grendesentra og infrastruktur. Fleire av desse områda har eksisterande busetnad.

LNF-Spreidd: Areal for spreidd fritidsbustad

I utkast til føresegner kap. 4.6. er det føringar for LNF-Spreidd: Areal for spreidd fritidsbustad. Det står her at tal frådelinger tillat i perioden er påført arealplankartet. Vi kan ikkje sjå det utifrå plankarta som er vedlagt i PDF-format. Vidare er det uklårt om føringane for dette føremålet er avgrensa til nye fritidsbustader, eller om eksisterande fritidsbustader også er omfatta av desse rāmene. Dette bør tydeleggjerast i føresegnene

Kulturminne og kulturmiljø

Vestland fylkeskommune har vurdert planen som regional styresmakt for kulturminnevern.

Kulturminne og kulturmiljø er ikkje-fornybare ressursar som skal takast vare på i ei heilskapleg miljø- og ressursforvaltning. Både som vitskapleg kjeldemateriale og synlege element i omgjevnadane, skal desse ressursane gje varig grunnlag for nolevande og framtidige generasjonar sin kunnskap om kulturarv, sjølvforståing og identitet. Knytt til lokal samfunnsutvikling, er kulturminne og kulturmiljø kjelde til trivsel, oppleving og verdiskaping.

Omsynet til kulturminne og kulturmiljø skal sikrast i all lokal, regional og nasjonal utvikling og arealplanlegging. Kommunane har eit hovudansvar for å identifisere, verdsetje og forvalte verneverdige kulturminne i tråd med nasjonale og regionale mål. Det er forventingar om at kommunane og fylkeskommunane tek omsyn til m.a. kulturhistoriske verdiar, kulturmiljø og landskap i planlegginga, jf. *Nasjonale forventningar til regional og kommunal planlegging 2019-2023*.

Det er i den samanheng svært positivt at Gloppen kommune har arbeidd fram og vedteke *Kulturminneplan for Gloppen*. Kommunen har her gjort eit framifrå arbeid.

Kommunane er gjennom ansvaret sitt for planlegging etter plan- og bygningslova, viktige i forvaltninga av kulturminne og kulturmiljø. Fylkeskommunen har eit ansvar for å sørgje for dei nasjonale og regionale kulturminneverdiane og støtte kommunane med råd og rettleiing.

Automatisk freda og kulturminne frå nyare tid

Gloppen har ein rik kulturarv og kulturhistorie. Det er ei stor jordbrukskommune, og gardsdrift og jordbruk har prega dette området gjennom 4000 år, noko som er reflektert i kulturminna. Her finst spor etter den eldre jordbruksdrifta i førhistorisk tid, lenge før det finst skriftlege opplysningar om busetnaden, og spora er oftast åkrar, gardstun, samlingar med kokegroper og gravminne som gravrøyser/gravhaugar/flatmarksgraver. Dette er viktige kulturminne for både lokal, regional og nasjonal kulturhistorie. Desse kulturminna ligg hovudsakleg i dagens innmark, og vi gjer merksam på at det er høgt potensiale for automatisk freda kulturminne i gode jordbruksareal. Dei registrerte automatisk freda kulturminna skal i plankart ha omsynssone H730.

Kulturminna frå nyare tid (tida etter år 1537) er også i stor grad knytt til verksemd rundt garden. Det gjeld bygningar og bygningsmiljø, men også mange kulturminne knytt til arbeid i inn- og utmark. Utval av desse kulturminna bør sikrast i kommuneplan ved bruk av omsynssone H570. Vi viser også til *Meld. St. 35 (2012-2013) Framtid med fotfeste – Kulturminnepolitikken* og kommunane sitt ansvar for handsaming av kulturminne.

Folk flest har enkel tilgang på kartfesting og kort informasjon om automatisk freda, andre freda kulturminne og viktige kulturminne gjennom bruk av Kulturminnesøk (kulturminnesok.no) og fylkesatlas.no.

Planomtalen

Planen framhevar at tapet av verneverdige kulturminne skal minimerast, noko Vestland fylkeskommune er positiv til. Det er vist til ulike styringsreiskap som er brukt ved utarbeiding av planen. I tillegg til utviklingsplan for Vestland fylkeskommune, er stortingsmeldinga om kulturminne og kulturmiljø eit viktig grunnlag. Der vert det lagt vekt på at kulturmiljø er eit felles gode og ein viktig samfunnsressurs som kan bidra til både miljømessig, sosial og økonomisk berekraft.

Konsekvensutgreiinga

Kommunen har gjort ei grundig konsekvensutgreiing der temaet kulturminne og kulturmiljø inngår i vurdering av føreslegne utbyggingsområde. Det er m.a. lagt vekt på at automatisk freda kulturminne ikkje skal bli råka av utbygging, noko som vi generelt sett vurderer som svært positivt.

KU er bygd på eksisterande kunnskap. Vi gjer merksam på at mange føreslegne utbyggingsareal, særleg dei i dyrka mark, har dels svært høgt potensiale for automatisk freda kulturminne.

Planlegging av utbygging i slike areal vil krevje kulturminneregistrering og i svært mange tilfelle også ei etterfølgjande utgraving før utbygging. Alternativt vil areala bli regulert til bevaring. Det er såleis fleire grunnar til at gode jordbruksområde bør skjermast mot utbygging.

Føresegner

Vestland fylkeskommune ser positivt på at det er utarbeidd eigne retningslinjer for stølar og naust. Det er fint at Gloppen kommune vidarefører engasjementet for stølar og stølsmiljø som er så viktig i kommunen. Dette er også viktige kulturmiljø frå både førhistorisk og nyare tid og representerer på ulike måtar kulturhistoriske verdiar.

I retningslinjer til stølar og til naust står det at det at utbygging skal ta omsyn til friluftinteressene. Her må det tilføyast: og kulturarvverdiane.

I kapittel 5 er omsynssoner omtalt, men omsynssone for bevaring av kulturminne og kulturmiljø frå nyare tid (SOSI-kode H570) er uteleten både i føresegner og på plankartet. Vi må påpeike at kommunen gjer rett i å framheve og sikre viktige kulturmiljø ved å bruke omsynssone H570, og vi må på det sterkaste oppmode kommunen om å bruke dette vanlege verkemiddelet.

I 5.1.5. omsynssone for H730 kan det tilføyast: Det kan hoggast tre og busker i kulturminneområda.

Omsynssoner

Gloppen kommune har gjort eit grundig arbeid og lagt registrerte automatisk freda kulturminne inn i plankartet.

Her er i tillegg nokre automatisk freda bygg (bygg eldre enn 1650) som også må inn med omsynssone H730: Grindløe på gbnr. 21/2, Stabbur på Føleide gbnr.52/8 i tillegg til prestegarden på Vereide gbnr. 59/1.

Sameleis må alle kyrkjer og kyrkjestader ha omsynssone.

Det er forventat at kulturminne og kulturmiljø som er trekt fram og prioritert i kommunanes kulturminneplan, også blir løfta opp i kommuneplanen med omsynssone H570. Der det i planen er trekt fram t.d. enkeltbygningar som ligg i eit naturleg gardsmiljø, er det ein fordel å sjå heilskapen og å legge ei omsynssone som omfattar heile bygningsmiljøet / kulturlandskapet.

Vi vil tilrå at stølar og stølsmiljø, men også andre viktige og identitetsskapande kulturminne og kulturmiljø i kommunen blir markert på plankartet med omsynssone.

Vi vil peike på at i sentrumsnære område der det er lagt opp til fortetting, er det viktig å legge omsynssone H570 rundt heile bygningsmiljø som det er ønskjeleg å ta vare på.

Eksempel på dette er Sandane sentrum, der det bør leggast omsynssone rundt sentrumsmiljø som er omtala i kulturminneplanen. I tillegg er det viktig å legge omsynssone rundt Nordfjord folkemuseum og området med Holvikjekta.

Det er også eit kulturhistorisk markert kulturmiljø på Reed med gardstunet på Reed, naustmiljøet og Reteina. Vi meiner at desse einingane bør ha omsynssone H570.

I tillegg bør det også vurderast omsynssone på det karakteristiske bygningsmiljøet ved krysset på Byrkjelo.

Utbyggingsområde og dispensasjonar

Vi gjer merksam på at areal for tenesteyting ved Gimle på Vereide, må endrast i plankartet. Gravhaugen ID 55573 må ligge utanfor tenesteområdet.

Utbyggingsområdet for bustader sør for E39 på Reed har stort potensiale for automatisk freda kulturminne. Her krevst det kulturminneregistrering, jf. kml. §9 og kulturminna i området må gravast ut før utbygging kan starte.

Rett overfor, på nordsida av E39, ligg arealet Hetlebakkane som er tidlegare registrert og kulturminneområdet er frigjeve for utgraving. Fylkeskommunen må på det sterkast rå til at dette arealet blir brukt til bustadbygging i staden for nye jordbruksareal. Hetlebakkane er sentrumsnært og stort og med tett utbygging vil ein kunne unngå at anna jordbruksareal blir nedbygt. Det er også eit areal med kontroll på økonomi i forhold til registrering og utgraving. Fylkeskommunen må på det sterkaste rå kommunen til å legge dette arealet ut for utbygging. Grunneigar har fremja det same overfor kommunen.

Fylkeskommunen må ha søknader om dispensasjon på høyring. Det gjeld også i areal lagt ut for spreidd bustadbygging.

Avslutningsvis vil vi peike på at kommunen i kommuneplanarbeidet, med unntak av manglande bruk av omsynssone H570 i plankart og føreseger, har gjort eit grundig og godt arbeid når det gjeld temaet kulturminne og kulturmiljø.

Vi gjer merksam på at fylkeskommunen formelt sett ikkje kan seie seg samd i arealbruken i kommuneplanens arealdel. Det inneber at Vestland fylkeskommune må ha alle arealplanar m.m. på høyring.

Uttalen frå Bergen Sjøfartsmuseum blir ettersend.

Med helsing

Eva Katrine R. Taule
Fagleiar plan

Marianne Bugge
seniorrådgjevar

Brevet er elektronisk godkjent og har difor inga handskriven underskrift

Sakshandsamarar:

Gunnhild Sande, veg/infrastruktur
Gunhild Raddum, mobilitet og kollektiv
Berit Anna Gjerland, Kulturarv
Berit Alise Høyvik, Kulturarv
Marianne Bugge, plan
Staffan Henrik Hjolman, vassmiljø
Elisabeth Aune, akvakultur

Kopi til:

FYLKESMANNEN I VESTLAND

NORGES VASSDRAGS- OG ENERGIDIREKTORAT (NVE)
REGION VEST

STATENS VEGVESEN

Njøsavegen 2

Naustdalsvegen 1B

Postboks 1010 Nordre Ål